

Nr 541.

Av herr andra vice talmannen **Carlström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 218, angående den allmänna bostadspolitikens organisation m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 218 till årets riksdag föreslås en vittgående omläggning av den statliga bostadspolitikens organisation. De nya organisationsformerna komma av allt att döma att bli bestående under överskådlig tid och utöva en avgörande inverkan på bostadspolitikens utformning och innehåll.

Omfattande stödjande och vägledande bostadspolitiska åtgärder äro alltjämt en av den statliga socialpolitikens allra viktigaste uppgifter. Om denna mening torde principiell enighet kunna sägas råda. Däremot är det uppenbart, att liksom ofta olika uppfattningar tidigare framträtt beträffande den praktiska utformningen av denna statliga bostadspolitik, så medger även nu enigheten i principfrågan skilda meningar rörande utformningen av de olika åtgärderna.

All erfarenhet på detta område ger klart vid handen, att vid bostadsbyggande största möjliga hänsyn bör tagas till lokala och individuella behov och önskemål. Det synes för närvarande ovisst i vilken utsträckning det är befogat att på längre sikt underordna bostadsbyggandet statliga myndigheters bestämmanderätt. En ledande synpunkt på detta område bör vara, att onödiga och i detalj reglerade ingripanden från det allmännas sida böra undvikas. För en sådan målsättning tala även finansiella synpunkter. Man bör eftersträva en sådan bostadsmarknad, att en tillräcklig tillgång på goda hyreslägenheter, ägda och förvaltade av kommuner, stiftelser och enskilda — som medför enklare former och ökad ansvarskänsla än endast en form av statsauktoriserat fastighetsinnehav — garanteras den bostadssökande allmänheten till skälig och rimlig hyreskostnad. Erfarenheten hittills av krigtidens och den därefter följande kristidens bostadspolitik ger vid handen, att en sådan målsättning i längden bäst torde tillgodose de önskemål och behov, som de bostadssökande i skilda lägen önska få tillgodosedda.

Enligt vår mening bör bostadspolitikens organisation icke under en tid som den nuvarande med dess abnorma förhållanden fastlåsas på sådant sätt, att bostadsbyggandet även under helt andra förutsättningar i onödan byråkratiseras och göres beroende av en tungt arbetande statsapparat. Detta blir emellertid fallet, om den nu föreslagna organisationen godkännes. Vi vilja icke bestrida, att den just för närvarande i vissa stycken skulle

kunna vara ändamålsenlig. Men så snart de friare förhållanden på bostadsmarknaden, som alla parter med förhoppning se fram emot, åter inträda, skulle en dylik organisation lägga en onödigt tung hand över bostadsproduktionen. Att även ett mycket stort antal remissinstanser varit av den meningen, att man icke, såsom här föreslagits, bör permanenta ett organ, vars uppgifter i vissa väsentliga avseenden äro betingade av krisförhållandena, framgår av departementschefens redovisning av remissyttrandena. Bland de direkt avstyrkande instanserna må nämnas riksbanksfullmäktige, statskontoret, Näringslivets bostadsbyggnadsdelegation, hyresrådet, överståthållarämbetet och ett antal länsstyrelser, Svenska byggnadsindustriförbundet m. fl. Uppskov med organisationen yrkas av ett ännu större antal myndigheter och fackorganisationer. På ovan anförda grunder och med stöd av här angivna remissutlåtanden finna vi oss böra yrka avslag på att den föreslagna omorganisationen med en statlig bostadsstyrelse och särskilda länsbostadsnämnder genomföres för närvarande. Ett uppskov med det definitiva ställningstagandet i denna stora organisatoriska fråga är motiverat.

Departementschefen framhåller, att de förändringar i den statliga bostadspolitiken, som enligt beslut av 1947 års riksdag träder i kraft den 1 juli 1948, skulle motivera en omläggning jämväl av organisationen från samma tidpunkt. Denna motivering är av mindre bärkraft, eftersom vid olika tillfällen andra långt gående omläggningar skett utan att organisationen för den skull behövt radikalt omstöpas. Byggnadslånebyrån har visat sig i stånd att anpassa sig efter skilda direktiv och uppgifter.

Återstår frågan, hur de bostadspolitiska ärendena skulle fördelas på olika organ, för den händelse riksdagen i enlighet med vårt yrkande skulle i år besluta avslå huvuddelen av förevarande proposition. Även detta spörsmål finna vi bör kunna ordnas utan oöverkomliga svårigheter. Hittills ha dessa uppgifter på ett i stort sett tillfredsställande sätt handlagts av huvudsakligen två organ, dels byggnadslånebyrån och dels egnahemsorganisationen. Då departementschefen på s. 45—47 i propositionen går in på en redogörelse av dessa organs hittillsvarande uppgifter och sedan åberopar förra årets av riksdagen godkända principbeslut för omorganisationen, anför han emellertid följande. »Då enligt min mening skäl saknas för att vidtaga mera genomgripande förändringar beträffande den nuvarande organisationen — detta torde i varje fall gälla för de närmaste åren — tillåter jag mig att inledningsvis anförä vissa synpunkter på de två organ, egnahemsorganisationen och statens byggnadslånebyrå, som för närvarande handha lån och bidragsgivningen till förmån för bostadsförsörjningen.» Emellertid går departementschefen ej den väg, som i varje fall tills vidare förefaller naturlig, att anknyta de nya uppgifterna till dessa organ i stället för att omedelbart skapa en ny utvidgad organisation. Men han ger lant-

bruksnämnderna en del av de uppgifter under en övergångsperiod, som senare skola omhändertas av länsbostadsnämnderna (jfr s. 103 i propositionen). Skulle egnahemsorganisationen i sitt nuvarande skick icke komma att fortfara därest riksdagen kommer att godkänna det nu föreliggande förslaget om jordbrukets rationalisering, torde enligt vår mening de nya lantbruksnämnderna, förstärkta med en viss byggnadsteknisk expertis, kunna överta de uppgifter som hittills åvilat egnahemsorganisationen och jämväl de andra uppgifter, som nu föreslås skola övertas av de föreslagna länsbostadsnämnderna. Det hälftenbruk mellan å ena sidan ekonomiska uppgifter hos lantbruksnämnderna och å andra sidan tekniska och sociala hos länsbostadsnämnderna, som departementschefen föreslår, synes vålla tungroddhet och svårigheter för den berörda allmänheten. Även övriga ärenden rörande landsbygdens bostadsfrågor synas böra förläggas till de förstärkta lantbruksnämnderna. I konsekvens härmed skulle samtliga bostadsfrågor rörande tätorterna såsom hittills handläggas av byggnadslånebyrån, varigenom bäst uppnås den kontinuitet och fasthet, som inte minst på detta område äro önskvärda. Härigenom undgår man behovet av de nya omfattande ämbetsverk, som i propositionen nu föreslås och om vilkas framtida behov på längre sikt räknat man nu ej kan bilda sig ett säkert omdöme.

Förslaget beträffande bostadspolitikens kommunala organisation synes däremot väl avvägt och detta liksom propositionens förslag till anslag för en statens nämnd för församlingslokaler m. m. vilja vi tillstyrka.

Med hänvisning till vad som här anförts och under betonande av att innevarande tidpunkt icke är lämplig för genomförande av här föreliggande omfattande omorganisationsförslag, tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en bostadsstyrelse och därunder lydande länsbostadsnämnder samt för budgetåret 1948/49 anvisa erforderliga medel för uppehållande av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna i enlighet med vad ovan anförts.

Stockholm den 11 maj 1948.

Oscar Carlström.

Filip Kristensson.

Manne Ståhl.

Wald. Svensson.

And. Stjärne.

Rudolf Boman

i Kieryd.

Birger Utbult.

Sven Antby.